

නාය පරිච්ඡේදය

නමො තස්ස භාගවතො අරහතො සමමා සමඛ්ඤ්ඤස්ස

පච්චාසන්න ආදී නාය-පස

‘සාසනාචර’ යි තියනු ලබන්නාවූ නිව්වෙසන “නානානායනපුත්තවර්ග” යන අවිකල්පකයට අනුව අනේකානායයන්ගෙන් සෑදුණු වූයේ ය. ගැලුණු වූයේ ය. ඒ සෑදුණු වර්ගයට තර්ජන වූ නායයන් පච්චාසන්න නාය, පච්චාසන්න නාය, පච්චාසන්න නාය, උපමන්ඛ්ඤානාය, නිද්දාසනනාය වශයෙන් පස් වැද්දුණි වන්නේය. ඒ පස අනුර්ත -

1. පච්චාසන්න නාය

සවිප්පය තිබෙන් 36 දු ලබන්නාවූ නාය පච්චාසන්නනාය නම්. ප්‍රයෝග ~~නාය~~ (උදාහරණ) වන්න “කතෙ වරිය වන්චනා” ආදිය යි. මේ ප්‍රයෝගයෙන් “කතෙ” යන නාය තනුවා යන් සවිප්පය තිබෙන් උතුරු, රිච්චි ආදී 36 දු ලබන්නාවූ බැවින් පච්චාසන්නනාය නම්.

වචනාචාර්ය වන්න - ආසන්නං පටිච්ච පච්චාසන්නං. සං නායකං - යනි නායක, ආසන්නං - සවිප්පය, පටිච්ච - ජිව්ව කොට (මත ජිව්ව), පච්චාසන්න - පච්චය, මුත් තසා - එසේ සවිප්පය ජිව්ව කොට පච්චාසන්න ගාත්තිය හේතු වෙන්, තං නායකං - ඒ නාය, පච්චාසන්නං - ප්‍රකාශයන් නම්. (පටි ගනිද්දා, ආසන්න ගනිද්දා - අනන්තයාන සමාස විග්‍රහය)

නියති ඤායති අනෙච වන්නෙති නයො. වන්නෙ සද්දු ඤායති - අනච ඤායෙත - ඒ ගනිද්දාය, අනෙච (තර්ජන කොට), අනෙච - අවිප්පය, නියති ඤායති - දුග්ගාමු ලබෙයි, මුත් තසා - එසේ දුග්ගාමු තර්ජන වූ ගාත්තිය හේතු වෙන්, නො සද්දු ඤායති අනච ඤායෙත - ඒ ගනිද්දාය ආවිනාය, නයො - නාය නම්. “නියති ඤායති වන්නෙති” යනු තර්ජනයක විග්‍රහ යි. ‘නයො’ යනු තිත්තපද යි. ති ධාතු, ජි ප්‍රත්‍යය.

තවත් ක්‍රමයන් වන්න - නියති ඤායති වන්නෙති නයො, වන්නෙ උපායෙන - ඒ තර්ජනයෙන්, නියති ඤායති - දුග්ගාමු ලබෙයි. මුත් තසා - එසේ දුග්ගාමු තර්ජන වූ ගාත්තිය හේතු වෙන්, නයො - නාය නම්. (මෙයින් අත් තැන් නාය ගනිද්දායේ විග්‍රහය තොර්කය ලබෙයි. මේ නයෙන් ජිව්ව, අත් නායයන් නාය ගනිද්දායේ අවිප්ප දුග්ගාමු.)

පරිවෘත්තාත්මක නගර ගණය වන පරිවෘත්තාත්මකය. පරිවෘත්තාත්මක-සම්ප්‍රදාය
 ජිවිත කොට වන්නේ ද වෙස්, නගර-වි' සම්ප්‍රදාය ජිවිත කොට වන්නේ වෙස් යන්න,
 ගණය ව - දැනටමත් කාර්මය ද වෙස්, ලිහි තසලා- වි' දිවිවිධ ශක්තිය හේතුවෙන්,
 පරිවෘත්තාත්මකය - පරිවෘත්තාත්මක ප්‍රත්‍යාසන්න ගය නව. (නුලාඨකර්ම කම්බාරය
 සමාස විග්‍රහය)

භාෂ්‍යාදික කුමරිකෙ වචනදික කාර්මික කාතො, යො සංකූර්ත-
 යම් පණ්ඩිතේ, භාෂ්‍යාදික-භාෂ්‍යාදියෙන්, කුමරිකෙ-සිල්ලුම කරනු
 ලැබෙන්න වූ, වචනදික-වල දාදිය, කාර්මික-කර්ම, ලිහි තසලා- වෙස්
 කරන ශක්තිය හේතුවෙන්, යො සංකූර්ත-වි' පණ්ඩිත, කාතො-කාතා නව.
 (කර්මාසාධන කිත්තවිග්‍රහය, කුප්පි කර්මානු, ක්විප්‍රත්‍යය)

2. පරිවෘත්තාත්මක ගය

ජිවිතම දායක ගොතිය, සම්ප්‍රදායේ පවත් කියන්නා වූ ගය පරිවෘත්තාත්මක
 ගය නව. ප්‍රයෝගවන්න - "කතො සසස සසය" යන ප්‍රයෝගයෙන් වදන්කියෙහි
 "කතො නා ව්‍යා ව්‍යාතො" දාදිය යි. මේ ප්‍රයෝගයෙන් "කතො නා ව්‍යා ව්‍යාතො"
 යන ගය කතො ව්‍යා ව්‍යාතො යි ජිවිතම දායක ගොතිය "කතො
 නා ව්‍යා ව්‍යාතො" යි සම්ප්‍රදායේ පවත් කියන බවින් පරිවෘත්තාත්මක ගය නව.
 තවත් කුමරිකා වන්න ලැබීමට ප්‍රදාය නියමල ගොතො සම්ප්‍රදාය පවරුන්
 ගන්නා වූ ගය පරිවෘත්තාත්මක ගය නව. ප්‍රයෝග වන්න "කො ව්‍යා ව්‍යාතො
 සද්ධෙතො සමාරතො" දාදිය යි. මේ ප්‍රයෝගයෙන් "සමාරතො" යන ගය
 දිව්‍යසූත්‍ර සය යන ලැබීමට ප්‍රදාය නියමල ගොතො වසවරුන් දිව්‍යසූත්‍රය යන
 සම්ප්‍රදාය පවරුන් ගන්නා වූ බවින් පරිවෘත්තාත්මක ගය නව.

වචනාත්මක වන්න. පරිලෝමක දසනි පවත්නාති පරිවෘත්තාත්මක.
 යො නයො - යම් නයෙත්, පරිලෝමක - ප්‍රතිලෝම වශයෙන්, දසනි
 පවත්නාති - පවත්යි, ලිහි තසලා - වි' ප්‍රතිලෝම වශයෙන් පවත්නා ශක්තිය
 හේතුවෙන්, යො නයො - වි' ගය, පරිවෘත්තාත්මක ගයො - ප්‍රත්‍යාසන්න ගය
 නව. (කර්මාසාධන කිත්තවිග්‍රහය, පරිපූර්ණ දස බාහු, ක්විප්‍රත්‍යය)

පමාන - දිව්‍යසූත්‍ර මෙ භාෂ්‍යා ප්‍රකාශයේ වචන
 දිව්‍යසූත්‍රය වචන ප්‍රකාශය.

/දිව්‍යසූත්‍ර ප්‍රකාශය ප්‍රකාශය ප්‍රකාශය ප්‍රකාශය

පරිලෝචනසබ්බතං චරියාදුරං අනුනිකාචිතවා සයනි පඤ්ඤානිති චා
 පඤ්ඤාසන්නි, චා - නමත් භූමයන් වගානි, යොගයො - යථි ගයෙත්, පරිලෝච-
 නසබ්බතං - පුතිලෝචාස් කියාමු ලැබෙන, චරියාදුරං - පරිච්ඡේදය (ඒවාම),
 අනුනිකාචිතවා - අනිභූමිකය ගොතොට, සයනි පඤ්ඤානි - පවතිස්, මුනි නසමා-
 චි හේතුමෙන්, යොගයො - චිගය, පඤ්ඤාසන්නි - ප්‍රත්‍යාසන්නි ~~නම්~~ නම්.
 (කම්මසාධන කිත්තච්ඡුභය, පටිපුච්ඡි ඩාමාමු)

අසන්නි අසන්නානො පට්ඨාය මුයනි ඤායනිති පඤ්ඤාසන්නි.
 යොගයො - යථි ගයෙත්, අසන්නි අසන්නානො - සම්පයෙත්, පට්ඨාය - පටන්,
 මුයනි ඤායනි - අනුගාමු ලැබෙස්, මුනි නසමා - චි හේතුමෙන්, යොගයො - චිගය,
 පඤ්ඤාසන්නි - ප්‍රත්‍යාසන්නි නම්. (කම්මසාධන කිත්තච්ඡුභය, අසන්නි, පටිපුච්ඡි
 ඩාමාමු, නි ප්‍රත්‍යය. අසන්නි පනි කියා කියාමුමු (නිබ්බද්ධ) නිර්මාණිකය
 නම් අනු. අසන්නි ප මුනි - පද්ධිච්ඡේද යි)

පඤ්ඤාසන්නි ච යොගයො චිති පඤ්ඤාසන්නි ගයො. පඤ්ඤාසන්නි ච -
 ජිලිවෙල අනුර ගොතියා සම්පයෙත් කියන්නේ දු වෙස් / ලැබීමට අනුර නියමල
 ගොතෙන සම්පය පවත්නා ගන්නේ දු වෙස්, යො - චි වෙස් යන්න, ගයො ච -
 අනුරට කාරණයක් ගය දු වෙස්, මුනි නසමා - චි ද්විවිධ ශක්තිය හේතුමෙන්,
 පඤ්ඤාසන්නි ගයො - ප්‍රත්‍යාසන්නි ගය නම්. (කම්මසාධන කිත්තච්ඡුභය)

දෙවෙන සහ යොගයො චිති සද්ධෙතො, යො සන්නාමොතො - යථි
 සන්නාමොතොතෙත්, දෙවෙන - දෙවියා, සහ - සමග, වගානි - පවතිස්, මුනි
 නසමා - චි හේතුමෙන්, යො සන්නාමොතො - චි සන්නාමොතොතෙත්, සද්ධෙතො -
 සද්ධෙතා නම්. (ප්‍රථමා ඛණ්ඩිති සම්මතච්ඡුභය. 'සමානං' යන්න දු චිගයන්
 නම් මුමු)

3. පට්ඨාන ගය

ප්‍රට්ඨානාමු චිතො අප්‍රට්ඨානාමු දු ලැබෙනාමු ගය පට්ඨානගය
 නම්. ප්‍රයෝග වගානි - "රාජි අගමත්ත" අදිය යි. චි ප්‍රයෝගයෙහි "රාජි"
 යන ගය රජු යන ප්‍රට්ඨාන මුමු චිතො ජිවිත අච්ඡාතිච්ඡේද යන අප්‍රට්ඨාන මුමු දු
 ලැබෙනාමු බුබුන් පට්ඨානගය නම්.

වගානි වගානි - ගාතාපකාරේභු කිවෙමු පට්ඨානො ඩාති ඩිපෙතිති
 පට්ඨානො. යො රාජි - යථි රජෙත්, ගාතාපකාරේභු - අතෝකප්‍රකාර අත්තාමු,
 කිවෙමු - තත්තායයන්, පට්ඨානො - තමා ප්‍රට්ඨාන මුමු, ඩාති ඩිපෙති - තබස්,
 මුනි නසමා - චි හේතුමෙන්, යො රාජි - චි රජු, පට්ඨානො - ප්‍රට්ඨාන නම්.
 (කම්මසාධන කිත්තච්ඡුභය, පටිපුච්ඡි ඩාමාමු, ප්‍රත්‍යය)

Patirasaṃuppāden ගය අ ප්‍රට්ඨානගයෙහි රිච්චාකුමාලි.

ඉද්දා ආනන්දයෝගීන්ගේ මධ්‍යස්ථානය. යෝග රාජකුමාරයා - යම්
 රේඛාවක් වන්නේ, ආනන්දයෝගීන්ගේ - ගෝලීයවේදය, ඉද්දා - මධ්‍ය මධ්‍ය, මුත්
 නන්දා - වියේ ගෝලීයවේදය මධ්‍යස්ථානයේ ගෝලීය රේඛාවක්, යෝග රාජකුමාරයා -
 වී රේඛාවක්, මධ්‍යස්ථානය - මධ්‍යස්ථානයක් වේ. (නන්දා, මධ්‍යස්ථානයේ ස්වයං විද්‍යාව,
 මධ්‍යස්ථානය, ආනන්දයෝගීන්ගේ, යෝගය)

ජනතාවට තමාගේ සියලුම මූල්‍යමය වැඩිපුටු කළ යුතු බව ප්‍රකාශයෙන්
 “හොඳින්” යනු නොවේ. “සුදුසු” යනු නොවේ. “සුදුසු” යනු නොවේ. “සුදුසු” යනු නොවේ.
 “හොඳින්” යනු නොවේ. “සුදුසු” යනු නොවේ. “සුදුසු” යනු නොවේ. “සුදුසු” යනු නොවේ.

සිද්ධිත්තව දිනකටත් සිද්ධාද්දෙයන්. යනි නොර්නන් - යනි නොර්නන්, සිද්ධිත්තව - දිනක, දිනකටත් - දෙය ලැබෙත්, මුත් නිසා - ඒ හේතුවෙන්, නන් නොර්නන් - ඒ නොර්නන්, සිද්ධාද්දෙයන් - සිද්ධාද්දෙයන් නම් වෙත්. (නම්පාදන නිතරවශයෙන්, සිද්ධාද්දෙයන් දින දිනකටත් නන් නොර්නන්)

තවත් ක්‍රමයක් වන්නේ යේෂුස ගස, තබ්බුලාගස, ආනන්තරිකාගස,
අවිභානාගස, අසාකාරිකාගස, වගයෙන් පස් වැනුවේ වෙයි. ඒ පස් අතුරින්,

6. සේභ්‍යාභ්‍යාස (ක)

ස්ථානී කර්මකොට ස්ථානය ලැබුණු කර භූමිමුඛ කිවෙත් අල්පමුඛ දු
ලැබෙන්නා මුත් නය සේභ්‍යාභ්‍යාස නම්. ප්‍රයෝග වගන් "බදුරුවන" ඇවිය යි. ඒ
ප්‍රයෝගයෙන් "බදුරුවන" යන නය නිතිරි වෘත්තය යන ස්ථානී කර්මකොට වනය යන
ස්ථානය ලැබුණු කර නිතිරි යන භූමිමුඛ කිවෙත් එවන්යෙන් ඇති අනෙකුත් වෘත්ත
සංකෘත අල්පමුඛ දු ලැබෙන්නා මුත් බැවින් සේභ්‍යාභ්‍යාස නම්.

7. තනිභූමිතය (ක)

ස්ථානයෙන් ස්ථානීව ලැබුණු කර භූමිමුඛ කිවෙත් අල්පමුඛ දු ලැබෙන්නා
මුත් නය තනිභූමිතය නම්. ප්‍රයෝග වගන් "වනවරකො" ඇවිය යි. ඒ ප්‍රයෝගයෙන්
'වනවරකො' යන නය වනය යන ස්ථානයෙන් වැද්දු යන ස්ථානීව ලැබුණු කර වනයෙන්
භූමිමුඛ යන භූමිමුඛ කිවෙත් ගමෙන් භූමිමුඛ යන අල්පමුඛ දු ලැබෙන්නා මුත්
බැවින් තනිභූමිතය නම්.

අවුරුදු - ෧෩෩෩
෧෩෩෩

8. ආගන්තුකතය (ග)

වෙත් වු. ගොලැබෙන නුත කිවෙත් වෙත් ගොවන දෙය දු ලැබෙන්නා මුත්
නය ආගන්තුකතය නම්. ප්‍රයෝග වගන් "සතකිකසුරු ස්වච්ඡාය" ඇවිය යි.
ඒ ප්‍රයෝගයෙන් "සුර" යන නය කළය යන වෙත් වු ගොලැබෙන නුත කිවෙත්
නිකොල යන වෙත් ගොවන දෙය දු ලැබෙන බැවින් ආගන්තුකතය නම්.

9. අවිභාගතතය (ඝ)

වෙත් ගොවන දෙය කිවෙත් වෙත් වු ගොලැබෙන නුත දු ලැබෙන්නා
මුත් නය අවිභාගතතය නම්. ප්‍රයෝග වගන් "අභාජි නිපකො නිකු" ඇවිය යි.
ඒ ප්‍රයෝගයෙන් "නිපකො" යන නය ප්‍රඥාව යන වෙත් ගොවන දෙය කිවෙත්
සතිය යන වෙත් වු ගොලැබෙන දෙය දු ලැබෙන බැවින් අවිභාගතතය නම්.

නය දෙකෙහි වෙනස

ඒ නය දෙකෙහි වෙනස වගන් - ස්ථානය කිවෙත් ස්ථානීව දු ලැබෙන්නා
මුත් නය ආගන්තුකතය නම්. ස්ථානීව කිවෙත් ස්ථානය දු ලැබෙන්නා මුත් නය
අවිභාගතතය නම්. තවත් ක්‍රමයක් වගන් හේතු කිවෙත් ඵලය දු ලැබෙන්නා මුත්
නය ආගන්තුකතය නම්. ඵලය කිවෙත් හේතු දු ලැබෙන්නා මුත් නය අවිභාගත
තය නම්.

Arundipin
Pattinathipin

10. අත්පිටි (2)

සත්ඛතාදර්ශ වශයෙන් ඔබුණු තොකොට සත්ඛතාද ගෝවිති වශයෙන් ඔබුණු කොට නියන්තා ශ්‍රී හය අපාධාරණනය නම්. ප්‍රයෝග වෘත්ති "හෙණ්ඩුද්‍රෝ" අර්ථය යි.
මේ ප්‍රයෝගයෙන් "හෙණ්ඩුද්‍රෝ" යන නාය අත්ප්‍රවෘත්තිය යන තුස්තිච්ඡය හා සත්ඛතාද
විති වශයෙන් ඔබුණු තොකොට ලෙභය යන තුස්තිච්ඡය හා සත්ඛතාද ගෝවිති වශයෙන්
ඔබුණු කොට නියන්තා බලිත අපාධාරණනය නම්.

(2)

(ක)
 වෙනමය වගන්ති - සේභයා ගබ්දා වගන්ති. බහුමාලිකාවක අන්තර්ගත
 පරිපූරක පදයක් වන බැවින් විග්‍රහයක් කිරීමට ප්‍රමුද්‍රා ය. කිරීමට අවස්ථාව
 අපහසු වනු ලබන අන්තර්ගතවලට අවධානය යොමු කිරීමට සේභයා ය. කිරීමට අවස්ථාව
 යටතේ ගන්නා - යම් ගණයක් යටතේ ගන්නා.

සංගයන්තං - යම් ගයෙත්, අප්පකං - අල්ප ජ්, චන්ද්‍රං - චන්ද්‍ර, අනිභවතචයෙන - අනිභවතය නිමිත්තෙයෙන්, නවත් - වෙස්, ඉති තස්මා - ඒ හේතුෙන්, ගංගයන්තං - ඒ ගය, සෙඤ්ජයං - සෙඤ්ජය නම්. (නේ චන්ද්‍රාභියෙති සෙඤ්ජයං ගතිද්‍රු අනිභවතං අප්‍රිච්ඡිති නිපාතයෙනි).

නවත් ත්‍රයෙන් වන්න - බ්‍රහ්මයෙන් නවත් නවත් වන්න. සෙසුය. 0.
 යං තයජිතං - යම් තයෙක්, බ්‍රහ්මයෙන් - බොහෝ වුවත් වන්නේ,
 නවත් නවත් - නවත්, ඉති නවත් - ඒ හේතුයෝ, තං තයජිතං - ඒ තය,
 සෙසුය. 0 - සෙසුය නව. ~~සෙසු~~ වන්නේ සෙසුය යන්න බ්‍රහ්ම 4 වුවත්
 නිවැරදියෙන්, (සෙසු යන්න වුවත් 4 වත් නවත්, යන්නය)

“බදුරං එව වතං බදුරුවතං” බදුරං එව - කිහිඳවෘක්කයක,
වතං - වනය යි, බදුරුවතං - කිහිඳවෘක්කයක වනය, (අවධාරණ කවිධාරය)

“බර්ජස්බඩ්දානං චතං බර්ජනං” බර්ජස්බඩ්දානං - තිහිස් යි තියනු ලැබන,
චතං - චතුස්, බර්ජනං - තිහිස් යි තියනු ලැබන චතුස්. (සුචරිතාචාරා නිව්දාර්ථය)

(2)

(බ)
 ජලයෙන්, චන්ද්‍රයාගේ වාතය - නිවැරදි යන්නෙන් නිවැරදි වාතය වාතය සම්පූර්ණ
 වියහොත් කිසිවක් ප්‍රතිඵලයක් නැත. නමුත් "බහු වාතයක් නිවැරදි වාතයක් වන බැවින්"
 යොග්‍යය - යම් වාතයක්, බහු වාතයක් - වැඩියෙන්, වැඩියෙන් වාතයක් වාතයක්,
 යොග්‍යය - වාතය, බහු වාතය - බහු වාතය. (නිවැරදි වාතයක් නිවැරදි වාතයක්,
 බහු වාතය, 4 වැනි ප්‍රකාරය)

“බුදුම වහන්සේ වා බුදුමෙ” වා - නමක් තුළින් වහන්,
යො නයො - යච් නයෙත්, බුදුම - බොහෝ සේ, වහන් - වෙයි, ඉති නසා -
ඒ හේතුකොත්, සො නයො - ඒ නය, ~~බුදුම~~ බුදුමෙ - බුදුම නච්.
(වහන් තැන්පත් - බුදුම යන්න, වහන් යන්න, භි ඉත්තය)

"තවත් වගාදිවැට්ටො බහුලං නබහුලං" තවත් වගාදිවැට්ටො - ඒ වගාදි ස්ථානයෙන්, බහුලං - බොහෝ සේ වගානේ යි, නබහුලං - ඒ වගාදි ස්ථානයෙන් බොහෝ සේ වගානේ (වගා දෙය) (තත්පුරුෂ සමාසය)

"වගෙ වර්තීති වගාවර්තො" යො ඉත්තො - යථි වැද්දෙන්, වගෙ - වගයෙන්, වර්තී - හැසිරෙයි, ඉති නසනි - ඒ හේතුවෙන්, යො ඉත්තො - ඒ වැද්ද, වගාවර්තො - වගාවර්ත නම්. (තර්කාසංකප්තානුප්පය, වගා වූ විට බාහුව, (ඉ) භූතය)

(ග)
වගානාමිදං වගානි - තත්පුරුෂානං වග්ගානං වගානං තත්පුරුෂානං. තත්පුරුෂානං - තත්පුරුෂානං වග්ගානං වගානං තත්පුරුෂානං. වග්ගානං - තත්පුරුෂානං වග්ගානං වගානං තත්පුරුෂානං. (තත්පුරුෂ සමාස විග්‍රහය)

තත්පුරුෂානං වග්ගානං වගානං තත්පුරුෂානං තත්පුරුෂානං. වග්ගානං - තත්පුරුෂානං වග්ගානං තත්පුරුෂානං. තත්පුරුෂානං - තත්පුරුෂානං වග්ගානං තත්පුරුෂානං. තත්පුරුෂානං - තත්පුරුෂානං වග්ගානං තත්පුරුෂානං. (තත්පුරුෂ සමාස විග්‍රහය)

"අතො අතො අතො අතො" අතො - අතො, අතො - අතො, අතො - අතො, අතො - අතො. (තත්පුරුෂ සමාස විග්‍රහය)

"අතො අතො අතො අතො" අතො - අතො, අතො - අතො, අතො - අතො, අතො - අතො. (තත්පුරුෂ සමාස විග්‍රහය)

එව නිසා "නිසං" නාමයෙන් -
"අතො අතො, අතො අතො, අතො අතො, අතො අතො" නිසා නිසා.
තත්පුරුෂානං නිසා විග්‍රහයෙන් නිසා.

(ස)
වගානාමිදං වගානි - "වගානාමිදං වගානි" යො වගානාමිදං - යථි වගානාමයෙන්, වගානි - වගානි, වගානි - වගානි, වගානි - වගානි, වගානි - වගානි. (තත්පුරුෂ සමාස විග්‍රහය)

"වගානාමිදං වගානාමිදං" වගානාමිදං - වගානාමිදං, වගානාමිදං - වගානාමිදං, වගානාමිදං - වගානාමිදං. (තත්පුරුෂ සමාස විග්‍රහය)

"කිලෙස ඇතපෙනි ඇතපි" යෙ ප්‍රභවො- යච් පුද්ගලයෙක්,
 කිලෙස- කෙලෙස්, ඇතපෙනි- දැඩි ලෙස තවය, ඉති තසො- ඒ හේතුවෙන්,
 සො ප්‍රභවො- ඒ පුද්ගලයා, ඇතපි- ඇතපි නම්. (හේතුකර්තෘසාධන ඝිනන
 විග්‍රහය, ඇතුළු තප ධාතුව, ඊ ප්‍රත්‍යය)

"ගොපකාං ප්‍රචචිත පඤ්ඤා භාය සංගාගාගොති නිපකො"
 පඤ්ඤා- ප්‍රඤ්ඤා, ගොපකාං- ගෝපකාකියා, ප්‍රචචිත- නියප්‍ර මාලෙයි, භාය-
 ඒ ප්‍රඤ්ඤෙන්, සංගාගාගො- පරිපූර්ණ වූයේ යි, ඉති තසො- ඒ හේතුවෙන්,
 නිපකො- නිපක නම්. (සංගාගාගන තද්ධිත, ලප්‍රක නය කර ඇත)

(ඔ)

චචනාමිය වානි - සංග සංගාගං තතා ධාරෙති සාධාර්ණං.
 යං ගයතිතං- යච් ගයෙත්, සංග සංගාගං- සම්බන්ධ වූවේ බවත්,
 තතා- තො, ධාරෙති- ද්‍රව්‍ය, ඉති තසො- ඒ හේතුවෙන්, ගං ගයතිතං- ඒ ගය,
 සාධාර්ණං- සාධාර්ණ නම්. (කර්තෘසාධන ඝිනන විග්‍රහය, සංපූර්ණ වර්ධන, යු ප්‍රත්‍යය)
 "ග සාධාර්ණං අසාධාර්ණං" සාධාර්ණං- සම්බන්ධ වූයේ, ග- ගොවෙයි,
 අසාධාර්ණං- සම්බන්ධ වූයේ ගොවෙයි. (උචේ තත්පර්ව සමාස)

විග්‍රහවලක්ෂණ ඇති ගය පස

තවත් ක්‍රමයක් වන විග්‍රහවලක්ෂණ ගය, නිත්‍යසත්ති සංවේශනය,
 කිලෙස ගය, පද්ධි ගය, තත්තනය වශයෙන් පසු වැද්දවි වෙයි. ඒ පස අනුරිත්-

11. විග්‍රහවලක්ෂණ ගය (ක)

ආග්‍රහ වූ තත්ති බැස්ස වූ තත්ති ව්‍යාප්තවූ වාසවනා
 දුකිතෙන් ගල්ලාමුවේ ව්‍යාප්තවූ වාසවන දුකුගන්තව මුලෝගාත්ත වෙන්
 ඇති ග අවසානය කිවේ වඩාත් දු දුකුගන්තව මුලෝගාත්ත වූ ගය
 විග්‍රහවලක්ෂණ ගය නම්. ප්‍රයෝග වනාහි "කර්මා විය සනොසු පඤ්ඤා යසස
 වහෙසිතො" ඇති යි.

වේ ප්‍රයෝගයෙහි "කර්මා, පඤ්ඤා" යන ගය කර්මා (සංඛ්‍යාන) වූව
 හේතුව ඇත්ත වූ විලසංඛ්‍යාන ඇති දු, ප්‍රභව සංඛ්‍යාන අවසානය කිවේ
 සංඛ්‍යාන වඩාත් වඩාත් දු දුකුගන්තව මුලෝගාත්ත වූ බැවින් විග්‍රහවලක්ෂණ ගය නම්.

ආග්‍රහණය වූ
 තත්ති → විලස
 ගො

12. චිත්තසන්නිසංවේතනය (ක)

චිත්ත පදයක් වී ගුණත්වය බෙදිය යුතුය. එය අවිද්‍යාත්මකව ප්‍රදානය කරනු ලබන චිත්තසන්නිසංවේතනය නම්. ප්‍රයෝග වගන්ති "සෙතො ධාතනි" ආදිය යි.

වේ ප්‍රයෝගයෙන් "සෙතො" යන නාමය චිත්ත පදයක් වී ගුණත්වය බෙදිය යුතුය. එය අවිද්‍යාත්මකව ප්‍රදානය කරනු ලබන චිත්තසන්නිසංවේතනය නම්. ප්‍රයෝග වගන්ති "සෙතො ධාතනි" ආදිය යි.

13. සිල්ලෙසනය (භ)

චිත්ත පදයක් වී අනුමානාත්මකව සිල්ලෙසනය වීම නිසා බහුලව අවිද්‍යාත්මකව ප්‍රදානය කරනු ලබන සිල්ලෙසනය නම්. ප්‍රයෝග වගන්ති "චිත්තෙති චිත්තං" ආදිය යි.

වේ ප්‍රයෝගයෙන් "චිත්තෙති" යන නාමය චිත්ත පදයක් වී සිල්ලෙසනය වීම නිසා බහුලව අවිද්‍යාත්මකව ප්‍රදානය කරනු ලබන සිල්ලෙසනය නම්. ප්‍රයෝග වගන්ති "චිත්තෙති චිත්තං" ආදිය යි.

සිල්ලෙසනය

14. පද්ධතිය (ඝ)

චිත්ත පදයක් වී අනුමානාත්මකව ප්‍රදානය කරනු ලබන පද්ධතිය නම්. ප්‍රයෝග වගන්ති "පද්ධතිය" ආදිය යි.

වේ ප්‍රයෝගයෙන් "පද්ධතිය" යන නාමය චිත්ත පදයක් වී අනුමානාත්මකව ප්‍රදානය කරනු ලබන පද්ධතිය නම්. ප්‍රයෝග වගන්ති "පද්ධතිය" ආදිය යි.

15. තත්තනය

චිත්ත පදයක් වී අනුමානාත්මකව ප්‍රදානය කරනු ලබන තත්තනය නම්. ප්‍රයෝග වගන්ති "තත්තන" ආදිය යි.

වේ ප්‍රයෝගයෙන් "තත්තන" යන නාමය චිත්ත පදයක් වී අනුමානාත්මකව ප්‍රදානය කරනු ලබන තත්තනය නම්. ප්‍රයෝග වගන්ති "තත්තන" ආදිය යි.

චිත්ත පදයක් වී

(vo)

චිත්ත පදයක් වී

චිත්ත පදයක් වී

චිත්ත පදයක් වී

චිත්ත පදයක් වී

චිත්ත පදයක් වී

විකසේය අදි ගය වස

තවත් ක්‍රමයක් වන විකසේයනය, සාමෘද්දන්ද්‍රේයනය, මහිරුහනය, මාදුකන්තනය, සූරියකන්තනය වශයෙන් පස් වැද්දුම් වෙයි. ඒ වස අතුරින්-

16. විකසේයනය (ක)

විකත් ලෝපකොට විකත් ඉතිරි කරන්නා වූ ගය විකසේයනය නම්. ප්‍රයෝග වනාහි "පුරිසෝ ඛ පුරිසෝ ඛ පුරිසා" අදිය යි.

මේ ප්‍රයෝගයෙහි 'පුරිසා' යන ගය වික පුරිස ගතියක් ලෝපකොට වික පුරිස ගතියක් ඉතිරි කරන්නා වූ බැවින් විකසේයනය නම්.

17. සාමෘද්දන්ද්‍රේයනය (ඛ)

අවි වෙනස් වෙමින් ගතියක් ඔවුනොවුන් සමකාලයෙන් විකත් ව (පදයක්) දක්වන්නා වූ ගය සාමෘද්දන්ද්‍රේයනය නම්. ප්‍රයෝග වනාහි "සහසේයසං කපෙයසං" අදිය යි. මේ ප්‍රයෝගයෙහි 'සේයසං' යන ගය සහ-සමහ, සේයසං-විකට වහරින් හදිව(2), කපෙයස - කරිය ද. මෙසේ අවි වෙනස් වෙමින් ගතියක් ඔවුනොවුන් සමකාලයෙන් විකත් ව (විකට පදයක්) දක්වන්නා වූ බැවින් සාමෘද්දන්ද්‍රේයනය නම්.

18. මහිරුහනය (ග)

පරිවෘද්ධියෙන් වෘත්තය ගැනි කල්හි වෘත්තභිෂ්ටාට අනුරූප වන්නාක් වනාහි "සකථි" අදිය යි.

මේ ප්‍රයෝගයෙහි "සකථි" යන ගය, චිත්තානුගත ගැනි කල්හි අ. අදියෙය යන කරිය අනුරූප වන බැවින් මහිරුහනය නම්.

19. මාදුකන්තනය (ඃ)

සකථාද වශයෙන් මාදුකන්ත වාචාර්ය හේතුවෙන් ඇතිවන ජලය මාදුකන්තනාචාර්ය ගැනි වුව ද අනුරූප වනාහි "කේත" නිවින්න ගැනි වුව ද කරිය අනුරූප වනාහි අ. අදියෙය යන කරිය අනුරූප වන බැවින් මාදුකන්තනය නම්. ප්‍රයෝග වනාහි "සකථි" අදිය යි.

මේ සකථා යන ගය ජි විකත්තිය යන නිවින්න ගැනි වුව ද අ. අදියෙය යන කරිය අනුරූප වන බැවින් මාදුකන්තනය නම්.

20. සූරියකන්තනය (ඊ)

සූරියකන්ත වාචාර්ය හේතුවෙන් ඇතිවන ධ්වනි සූරියකන්තනාචාර්ය ගැනි වුව ද අනුරූප වනාහි "කේත" නිවින්න ගැනි වුව ද කරිය අනුරූප වනාහි අ. අදියෙය යන කරිය අනුරූප වන බැවින් සූරියකන්තනය නම්. ප්‍රයෝග වනාහි "සකථි" අදිය යි.

මේ ප්‍රයෝගයෙහි "සකථි" යන ගය ජි විකත්තිය යන නිවින්න ගැනි වුව ද අ. අදියෙය යන කරිය අනුරූප වන බැවින් සූරියකන්තනය නම්.

අවිබ්බේධන ආදි නාය පද

කවත් ක්‍රමයක් වහාම අවිබ්බේධන ගරුකින්නාග්‍යය, ගෝඨමිඤ්ඤ නාය, පුඤ්ඤපුඤ්ඤසම්මාර්ග නාය, අධිකාර නාය, අනුත්තර නාය වශයෙන් පද්ධති වැඩුරුම් වෙයි. ඒ පස අනුරිත් -

21. අවිබ්බේධන ගරුකින්නාග්‍යය

අධර්මකල්පයෙන් ~~පිළිය නිසි සත්‍ය~~ සත්‍යය තුළ පිළිය නිසිව යන එකම ක්‍රියාවෙන් අධර්මකාම පිළිය වත්තරිම, අර්ථවත්තර සත්‍යය තර්කිත යන කාරණය දෙකක් අවසන් වන්නාක් මෙන් එක්වරක් දැනවීමෙන් අවිද්‍යෙකක් නිශ්චයවන්නා වූ නාය අවිබ්බේධන ගරුකින්නාග්‍යය නම්. ප්‍රයෝග වහාම සෙසෙණු ව චූෂ්‍රයාගේ උදාහරණයෙන් "කො පනතරො කථං" ආදිය යි.

මේ ප්‍රයෝගයෙන් 'කො පනතරො' යන නාය එක්වරක් පෙන්වීමෙන් චූෂ්‍රයාගේ උදාහරණ කාරණය, කථං යන නිෂ්චයාන පදයාගේ වාක්‍යකාරණය යන අවිද්‍යෙකක් නිශ්චයවන්නා වූ බැවින් අවිබ්බේධන ගරුකින්නාග්‍යය නම්.

22. ගෝඨමිඤ්ඤ නාය

ගෝඨමිඤ්ඤ එකම යෙදුනු ගිවිසිද්ධ ගිවිසිද්ධයාගේ අවිච්ඡිකාම කොට "කුඛා ගච්ඤාය, චංඛා ගච්ඤාය යන අවිච්ඡිකාම වාචනා තර්කානුක් මෙන් එකම යෙදුනු ගිවිසිද්ධයාගේ අවිච්ඡිකාම කොට වාචනා තර්කානුක් වූ නාය

ගෝඨමිඤ්ඤ නාය නම්. ප්‍රයෝග වහාම "ඛංඛො ච චිතයො ච දෙස්සිතො පඤ්ඤානාම" ආදිය යි. මේ ප්‍රයෝගයෙන් 'ඛංඛො' යන නාය චිතය චිතකය යන එකම යෙදුනු චිතය ගිවිසිද්ධයාගේ අවිච්ඡිකාම කොට චූෂ්‍රයාගේ චිතකය, අනිඛච්ඡිකාමය යන අවිච්ඡිකාම වාචනා වූ බැවින් ගෝඨමිඤ්ඤ නාය නම්.

23. පුඤ්ඤපුඤ්ඤසම්මාර්ග නාය

පුඤ්ඤ ගිවිසිද්ධයා එකම යෙදුනු පුඤ්ඤසම්මාර්ග ගිවිසිද්ධයාගේ අවිච්ඡිකාම කොට ~~පුඤ්ඤසම්මාර්ගයාගේ සම්මාර්ගයෙන්~~ අනාය වූ පුඤ්ඤය පවරුන් වාචනා තර්කානුක් මෙන් එකම යෙදුනු ගිවිසිද්ධයාගේ අවිච්ඡිකාම කොට වාචනා තර්කානුක් වූ නාය පුඤ්ඤපුඤ්ඤසම්මාර්ග නාය නම්. ප්‍රයෝග වහාම "ඛංඛො ච චිතයො ච දෙස්සිතො පඤ්ඤානාම" ආදිය යි. මේ ප්‍රයෝගයෙන් "ඛංඛො" යන නාය චිතය චිතකය ~~සත්‍ය~~ යන එකම යෙදුනු චිතය ගිවිසිද්ධයාගේ අවිච්ඡිකාම කොට චූෂ්‍රයාගේ චිතකය, අනිඛච්ඡිකාමය පවරුන් වාචනා තර්කානුක් වූ බැවින් පුඤ්ඤපුඤ්ඤසම්මාර්ග නාය නම්.

30. යම්මානනය (ව)

මුළුමනින්ම පරිදි ගත යුතු නය යම්මානනය නම්. ප්‍රයෝග වනාන් "සකාරකථවිකල්ප" වර්ණනාත් නිශ්චිතත් වර්ණනාත් පදනම්" ආදිය යි. ඒ ප්‍රයෝගයෙන් "සකාරකථවිකල්ප" ආදී නය බෙදු කාල හ වර්ග කාලීනි නිව්ව දුකි, වසුන් හා ලුබ්ධන් නිව්ව ද යා ව දුකි නිසා මුළුමනින්ම පරිදි ගත යුතු බවින් යම්මානනය නම්.

දීපක ආදී නය පස

තවත් කුමක් වනාන් දීපකනය, පාලිකනය, ගෝගනිකනය, කාතෝලෝකනය, රාක්කපාලනය නිසා පස වැදගත් වේ. ඒ පස අනුරිත් -

31. දීපකනය

චිතොක්ති නිව්වන් සකම වාතයයට උපකාරක වන නය දීපකනය නම්. ප්‍රයෝග වනාන් "අකාන් අනාතො අභිං පරිච්ඡිද්ධ ව වො ජිනො" ආදිය යි. ඒ ප්‍රයෝගයෙන් "අකාන්" යන නය සො ජිනො - ඒ භග්ගවතුන් වහන්සේ, අනාතො - වහන්සේගේ, අභිං - අපිය, අකාන් - කල් සේක නිසා ද, පරිච්ඡිද්ධ ව - පරිච්ඡිද්ධ ද, අකාන් - කල් සේක නිසා ද වෙසේ සකම වාතයයට උපකාරක වන බවින් දීපකනය නම්.

දීපකනය තුන

ඒ දීපකනය ද ආදිදීපකනය, චජ්ඣේදීපකනය, අත්තදීපකනය වශයෙන් තෙවැන්නක් වේ. ඒ තුන අතුරින් ආදියෙන් නිව්වන් සකම වාතයයට උපකාරක වන ~~සකම~~ දීපකනය ආදිදීපකනය නම්. ප්‍රයෝග වනාන් "අකාන් අනාතො අභිං පරිච්ඡිද්ධ ව වො ජිනො" ආදිය යි. ඒ ප්‍රයෝගයෙන් "අකාන්" යන දීපකනය. ආදියෙන් නිව්වන් සකම වාතයයට උපකාරක වන බවින් ආදිදීපකනය නම්.

(වයසයෙන් නිව්වන්, අත්තයෙන් නිව්වන් යන්න පරිච්ඡිද්ධ වෙත් වේ, ප්‍රයෝග වනාන් "අනාතො අභිං අකාන්, පරිච්ඡිද්ධ ව වො ජිනො; සො ජිනො අනාතො අභිං, පරිච්ඡිද්ධ ව අකාන්" ආදිය යි. ජිලිවෙලින් දැන යුතු)

ආදි දීපකනය තුන

ඒ තුන අතුරින් ආදි දීපකනය ද ගුරු ආදිදීපකනය, දුර්ව ආදිදීපකනය, ක්‍රියා ආදි දීපකනය වශයෙන් තෙවැන්නක් වේ. ඒ තුන අතුරින් -

1. ගුරු සංඛ්‍යාත අපියාගේ වශයෙන් ආදියෙන් නිව්වන් සකම වාතයයට උපකාරක වන ආදි දීපකනය ගුරු ආදිදීපකනය නම්.
2. දුර්ව සංඛ්‍යාත අපියාගේ වශයෙන් ආදියෙන් නිව්වන් සකම වාතයයට උපකාරක වන ආදි දීපකනය දුර්ව ආදි දීපකනය නම්.
3. ක්‍රියා සංඛ්‍යාත අපියාගේ වශයෙන් ආදියෙන් නිව්වන් සකම වාතයයට උපකාරක වන ආදි දීපකනය ක්‍රියා ආදි දීපකනය නම්.

චජ්ඣේදිප්පකනය නූත
චජ්ඣේදිප්පකනය ද භූමි චජ්ඣේදිප්පකනය, දුඛික චජ්ඣේදිප්පකනය,
ත්‍රිය චජ්ඣේදිප්පකනය නියා තොවදුරුවී වෙයි. (බෙදා දැක්විය යුතු)

අත්තදිප්පකනය නූත
අත්තදිප්පකනය ද භූමි අත්තදිප්පකනය, දුඛික අත්තදිප්පකනය,
ත්‍රිය අත්තදිප්පකනය නියා තොවදුරුවී වෙයි. (බෙදා දැක්විය යුතු)
වෙසේ දිප්පකනය තොවදුරුවී වෙයි

32. පාරිච්ඡේද්‍ය නය
නියා අවසන් වූවෙන් ද භූමියෙන් නියන්තා වූවෙන් ද අවශේෂය ගත
යුතු නය පාරිච්ඡේද්‍ය නය නව. ප්‍රයෝග වගන්ති "සො චිං චොකං සද්දෙවකං සචාරකං"
ආදිය යි. චේ ප්‍රයෝගයෙහි "සද්දෙවකං" යන නය භූමියෙන් නියන්තා වූ
වගන්ති දිව්‍ය භූමියෙන් අවශේෂය වන දිව්‍ය භූමි පස ගත යුතු බවින් පාරිච්ඡේද්‍ය නය
නව.

33. ගෝගඡ්ඡන නය
දිව්‍ය ගමයා කර්මකොප චෛද්‍ය ගමයා අවමා ගන්තාක් වෙන් වැටහීමෙන්
තොවැටහෙන්නා වූ දන්තන්තා වූ නය ගෝගඡ්ඡන නය නව. ප්‍රයෝග වගන්ති
"සෙය්‍යානි පසඡන්තරං" ආදිය යි. චේ ප්‍රයෝගයෙහි "පසඡන්තරං" යන නය
වැටහෙන්නා වූ තර් ප්‍රත්‍යයෙන් තොවැටහෙන්නා වූ චෛද්‍ය ප්‍රත්‍යය දන්තන්තා වූ
බවින් ගෝගඡ්ඡන නය නව.

34. කාකෝමෝකන නය
කත්‍රවා චික ඇසෙතින් ආකාරය, සතුරු යන දෙකට බලන්නාක් වෙන්
පද දෙකක් අපේක්ෂා කරන්නා වූ නය කාකෝමෝකන නය නව. ප්‍රයෝග වගන්ති
"රොසුදු පනිනො දුනො" ආදිය යි. චේ ප්‍රයෝගයෙහි "රොසුදු" යන නය රොසුදු-
රජු විජිත්, පනිනො-යන මදා, දුනො-දුනා නියා ද පනිනො-යන මදා,
රොසුදු-රජුගේ, දුනො-දුනා නියා ද පනිනො, දුනො යන පද දෙකක් අපේක්ෂා
කරන බවින් කාකෝමෝකන නය නව.

allan one tree is
cut the bird fly to the
other tree

Rakko Paluto duto
eye eye feet enemy

35. අක්ඛසකුර්භ නය
පක්ෂියා වෘක්ෂයට මුඛේ උගා වන්නාක් වෙන් සූත්‍රයෙකින් උං
තොකොට මුඛේ උං වන්නා වූ නය අක්ඛසකුර්භ නය නව. ප්‍රයෝග වගන්ති
"අග්ගිං" ආදිය යි. චේ ප්‍රයෝගයෙහි "අග්ගිං නිග්ගිනං කමවෙති" යන
සූත්‍රයෙන් තර්ථ මුඛෙ නිග්ගිනා සූත්‍රයෙකින් උං තොකොට වූ විස්මයට
මුඛේ උං උං වන්නා වූ බවින් අක්ඛසකුර්භ නය නව.

aggī + āgā + m
tree tree

363. tana, isika, iya - Degree 2
tana ittha - Degree 3

Teacher's
idea

[Rakko paluto rakko duto
Similar to dipaka raya]

දුන්නවිඡේදන ආදි නය පස

තවත් ක්‍රමයක් වනාහි දුන්නවිඡේදන නය, දුන්නසෝධනනය, තවෝසජ්ජනනය, නික්ඛාචරිය නය, අතිස්ස නය වශයෙන් පස් වැදූරුවි වෙයි. ඒ පස අනුරිත්.

36. දුන්නවිඡේදන නය (ක)

ඇත් දළය ජිද්දින්නාක් (කාසන්නාක්) වෙන් සංවර්ණේතනිබ් පදය ජිද්දි තබන්නා වූ නය දුන්නවිඡේදන නය නම්. ප්‍රයෝග වනාහි "වඩනාභවං ච සො වරො ඛනි වඩනාභවං" ආදිය යි. චේ ප්‍රයෝගයෙහි "වඩනාභවං" යන නය "වඩනාභවං" යන සංවර්ණේතනිබ් පදය ජිද්දි තබන්නා වූ බැවින් දුන්නවිඡේදන නය නම්.

37. දුන්නසෝධනනය (ඛ)

ඇත් දළය ආවත චද්දින්නාක් (චුද්දිකර්තෘනාක්) වෙන් සංවර්ණේතනිබ් (පදය) ලෙසට ආවත තබන්නා වූ නය දුන්නසෝධනනය නම්. ප්‍රයෝග වනාහි "තං වඩනාභවං" ආදිය යි. චේ ප්‍රයෝගයෙහි "වඩනාභවං" යන නය වඩනාභවං යන සංවර්ණේතනිබ් පදය ලෙසට ආවත තබන්නා වූ බැවින් දුන්නසෝධනනය නම්.

38. තවෝසජ්ජනනය (ග) *Embrace, join*

සර්පියා නව සමක් මුඛිචෝත්තර් සම ඉවත් කරන්නාක් වෙන් නව අව්‍යයක් වාමනය කිරීමෙන් පරිණ අව්‍යය ඉවත් කරන්නා වූ නය තවෝසජ්ජන නය නම්. ප්‍රයෝග වනාහි "රක්ඛෙද්දා පුනොත රජ්ජුනොත" ආදිය යි. චේ ප්‍රයෝගයෙහි "රජ්ජුනොත" යන නය සමාසය අවසන් වන විට ප්‍රත්‍යය යන නව අව්‍යයක් වාමනය කිරීමෙන් රජ්ජු යන පරිණ අව්‍යය ඉවත් කරන්නා වූ බැවින් තවෝසජ්ජනනය නම්.

39. නික්ඛාචරියන (ඞ)

ඛික්ඛාච නිවසෙකහි මුඛි නික්ඛාච වන ආවත තවත් නිවසෙකහි නික්ඛාච ජිද්දින්නාක් වෙන් පරිණ අව්‍යයෙහි ආවත නව අව්‍යයක් වාමනය කරන්නා වූ නය නික්ඛාචරියන නම්. ප්‍රයෝග වනාහි "රක්ඛෙද්දා පුනොත රජ්ජුනොත" ආදිය යි. චේ ප්‍රයෝගයෙහි "රජ්ජුනොත" යන නය රජ්ජු(නිවැනි) ප්‍රවෘත්තේ ප්‍රත්‍යය (නිවැනි) ප්‍රවෘත්තේ ජනක ජනකද්දානාචයෝ සම්මතංචිචි (සංඛ්‍යාත) සම්මතංචි සකාචිය යන පරිණ අව්‍යයෙහි ආවත ප්‍රත්‍යය යන නව අව්‍යයක් වාමනය කරන්නා වූ බැවින් නික්ඛාචරියන නය නම්.

40. අතිස්ස නය (ච)

මුඛිචො චුද්දා ජියමම තොගෙන අධිකප්‍රච්ඡෙදනාක් ගතප්‍රත්‍ය නය අතිස්ස නය නම්. ප්‍රයෝග වනාහි "අතිරුප්පස කඤ්ඤා දානානම්" ආදිය යි. චේ ප්‍රයෝගයෙහි "අතිරුප්පස" යන නය අතිරුප් ප්‍රභූයා යන මුඛිචො චුද්දා ජියමම තොගෙන අතිරුප් ප්‍රභූ සමූහයන් අනුරිත් චිත්තයෙන් අතිරුප් ප්‍රභූයා යන අධිකප්‍රච්ඡෙදනාක් ගතප්‍රත්‍ය බැවින් අතිස්ස නය නම්.

අධික - excess.

45. බන්ධනාගාර (ක)

විජයාය වශයෙන් ගත යුතුය බන්ධනාගාරය නම්. ප්‍රයෝග වනාහි "විජයාගාරි සතතං පඤ්චවි වතතචාතං සබ්බාකුතං" ආදිය යි. චේ ප්‍රයෝගයෙහි "විජයාගාරි සතතං පඤ්චවි වතතචාතං සබ්බාකුතං" යන නාය පරික්ෂා, අර්ථනීති, භවිජ්ජාති, කල්පනිතනි විකල්පනීය අසබ්බාකුත නම් වෙති යි විජයාය වශයෙන් ගත යුතු බැවින් බන්ධනාගාරය නම්.

නිකන්ධි අදි නය පස

තවත් ~~සතත~~ සතති සුමයන් වනාහි නිකන්ධි නය, තෙය්‍යන්ධි නය, අත්තන්ධි නය, රුක්ඛි නය, භූතප්‍රතිබලනිකාගාරය, වශයෙන් වස් වැද්දැව් වෙයි.

46 - නිකන්ධි නය (ක)

භවත්‍රිව කියන පරිදි ගුණ ලැබෙන අදි අති නය නිකන්ධි නය නම්. ප්‍රයෝග වනාහි "පාණි න ~~සතත~~ හතතබ්බා" ආදිය යි. චේ ප්‍රයෝගයෙහි "පාණි න හතතබ්බා" යන නය සත්තත්ව සුමයන් තෙවන්දු ලැබෙයි. (තෙවන්දු යනු) යි භවත්‍රිව කියන පරිදි ගුණ ලැබෙන අදි අති බැවින් නිකන්ධි නය නම්.

47. තෙය්‍යන්ධි නය (බ)

සසාදාය්‍යො හතති ගොච්ඡන් ගත යුතු අදි අති නය තෙය්‍යන්ධි නය නම්. ප්‍රයෝග වනාහි "සබ්බ තසතති දුර්වද්දා" ආදිය යි. චේ ප්‍රයෝගයෙහි "සබ්බ තසතති දුර්වද්දා" යන නය අනාගතී අර්ථනීති ප්‍රදායා නම්. (නැව්) නියමිත බැවින් තවත් ගත යුතු අදි අති බැවින් තෙය්‍යන්ධි නය නම්.

48. අත්තන්ධි නය (භ)

විකල්පයන් අනුගත වනාහි අදියෙහි ව්‍යවහාරිකත්ව ලැබෙනා අති නය අත්තන්ධි නය නම්. ප්‍රයෝග වනාහි "ගමනිකි ගො" ආදිය යි. චේ ප්‍රයෝගයෙහි "ගො" යන නය යයි යන විකල්පයන් අනුගත වූ ගමන යන අදියෙහි ව්‍යවහාරිකත්ව ලැබෙන බැවින් අත්තන්ධි නය නම්.

49. රුක්ඛි නය (ඝ) Nāmaṃ Paṇḍita

විච්චි වැටහිව් වශයෙන් වෙති ව්‍යවහාරිකත්ව ලැබෙනා අති නය රුක්ඛි නය නම්. ප්‍රයෝග වනාහි "රුක්ඛි සබ්බාකුතං සතතං" ආදිය යි. චේ ප්‍රයෝගයෙහි "සතතං" යන නය සබ්බාකුත ප්‍රදායා යන විච්චි වැටහිව් වශයෙන් විච්චිකුත ප්‍රදායා යන වෙති ව්‍යවහාරිකත්ව ලැබෙන බැවින් රුක්ඛි නය නම්.

රුල්හිනය - තවත් ක්‍රමයෙකින් Popular

තවත් ක්‍රමයක් වනාහි වෙනි වැටහීම් වශයෙන් වෙනි ව්‍යවහාර කරනු ලබන්නා වූ නය රුල්හිනය නම්. ප්‍රයෝග වනාහි "සකොන" ආදිය යි. චේ ප්‍රයෝගයෙහි "සකොන" යන නය නිවිණ්දර්ශ පුද්ගලයා යන වෙනි වැටහීම් වශයෙන් නිවිණ්දර්ශ පුද්ගලයා යන වෙනි ව්‍යවහාර කරනු ලබන බැවින් රුල්හිනය නම්.

රුල්හිනය - තවත් ක්‍රමයෙකින්

තවත් ක්‍රමයක් වනාහි කාර්මික නිවිණ්දර්ශය වූ අවිසේන් කාර්මික නිවිණ්දර්ශය වූ ව්‍යවහාර කරනු ලබන නය රුල්හිනය නම්. ප්‍රයෝග වනාහි "ගණ්ණිකි ගො" ආදිය යි. චේ ප්‍රයෝගයෙහි "ගො" යන නය යද්ව යන කාර්මික නිවිණ්දර්ශය වූ ගවයා යන අවිසේන් යද්ව යන නිවිණ්දර්ශය වූ ව්‍යවහාර කරනු ලබන බැවින් රුල්හිනය නම්.

50. භූතප්‍රතිබලානික නය (බ)

අතීතයෙහි වී ආති ආකාරයෙන් වශයෙන් වීන් ව්‍යවහාර කරන්නා වූ නය භූතප්‍රතිබලානික නය නම්. ප්‍රයෝග වනාහි "රූපදිප්ප සප්තරිකි සකොන" ආදිය යි. චේ ප්‍රයෝගයෙහි "සකොන" යන නය ආලිව යන අතීතයෙහි වී ආති ආකාරයෙන් වශයෙන් නිවිණ්දර්ශ පුද්ගලයා යන වීන් ව්‍යවහාර කරනු ලබන බැවින් භූතප්‍රතිබලානික නය නම්.

උත්තරීඨ ආදි නය පස

තවත් ක්‍රමයක් වනාහි උත්තරීඨ නය, අනේදනය, චිතදේසනේශ්වර නය, නිරූපිතය, විප්ලවය නය වශයෙන් ඡන් වැද්දුරු වෙස්. ඒ පස අතුරින් -

51. උත්තරීඨ නය Dharma [Adharma naya]

අවසන් ව තිබියදීත් උත්තරීඨ වශයෙන් කියනු ලබන්නා වූ නය උත්තරීඨ නය නම්. ප්‍රයෝග වනාහි "චිත්තපාද නිරෝධා ඩ, චිත්තලබ්ධි වන්ධන" ආදිය යි. චේ ප්‍රයෝගයෙහි "චිත්තවන්ධන" යන නය චිත්තපාද නිරෝධා ඩ චිත්තලබ්ධි කියා තිබෙමින් චේතනාශ්‍රිතතාවය (කියවී) අවසන් ව තිබියදීත් උත්තරීඨ වශයෙන් කියනු ලබන්නා වූ බැවින් උත්තරීඨ නය නම්.

52. අනේදනය

නේද චිත්තවශයෙන් කියනු ලබන්නා වූ නය අනේදනය නම්. ප්‍රයෝග වනාහි "සංඛ්‍යා ගාමො අගාමො" ආදිය යි. චේ ප්‍රයෝගයෙහි "සංඛ්‍යා ගාමො" යන නය ගව ගා ගමෙහි ව්‍යය කරන්නා වූ නේද චිත්ත වශයෙන් කියනු ලබන බැවින් අනේදනය නම්.

- ව්‍යය ව්‍යවහාරය වනාහි - ව්‍යය ව්‍යවහාරය

53. චිකද්දුසවෝහරනය

කොටසක් වශයෙන් ව්‍යවහාර කරනු ලබන්නාවූ න්‍යාය චිකද්දුස වෝහරනය නම්. ප්‍රයෝග වනාහි "දුකොන" ආදිය යි. ඒ ප්‍රයෝගයෙහි "දුකොන" යන න්‍යාය දේවදුකොන යන නාමය කොටසක් වශයෙන් ව්‍යවහාර කරනු ලබන බැවින් චිකද්දුසවෝහරනය නම්.

54. නිරුක්ති න්‍යාය (පස)

අක්ෂරවලින් කරන්නාවූ න්‍යාය නිරුක්තින්‍යාය නම්. ඒ නිරුක්ති න්‍යාය දු වර්ණාගමනය, වර්ණවිපර්යාය න්‍යාය, වර්ණවිකාරනය, වර්ණලෝපනය, අත්ථානිකය න්‍යාය වශයෙන් පස වැද්දුම් වෙයි. ඒ පස අතුරින් -

වර්ණාගමනය

අක්ෂරවලට කරන්නාවූ න්‍යාය වර්ණාගමනය නම්. ප්‍රයෝග වනාහි "නකකතරාභිච්ඡෙතාරකතරා" ආදිය යි. ඒ ප්‍රයෝගයෙහි නකකතරාභිච්ඡෙ යන න්‍යාය 6 අක්ෂරවලට කරන්නාවූ බැවින් වර්ණාගමනය නම්.

වර්ණවිපර්යාය න්‍යාය

අක්ෂරයන් පෙර පසු වශයෙන් වැරි කරන්නාවූ න්‍යාය වර්ණ- විපර්යාය න්‍යාය නම්. ප්‍රයෝග වනාහි "නිංසනිති ජිහො" ආදිය යි. ඒ ප්‍රයෝගයෙහි "ජිහො" යන න්‍යාය 'න' අක්ෂරය පසු, 'ස' අක්ෂරය පෙර වශයෙන් වැරි කරන්නාවූ බැවින් වර්ණවිපර්යාය න්‍යාය නම්.

වර්ණවිකාර න්‍යාය

අක්ෂර විකාරයට පැවරෙන න්‍යාය වර්ණවිකාරනය නම්. ප්‍රයෝග වනාහි "නියකො" ආදිය යි. ඒ ප්‍රයෝගයෙහි "නියකො" යන න්‍යාය 'න' අක්ෂරය 'ක' අක්ෂරය වශයෙන් විකාරයට පැවරෙන බැවින් වර්ණවිකාරනය නම්.

වර්ණලෝපනය

අක්ෂරය ලෝප කරන්නාවූ න්‍යාය වර්ණලෝපනය නම්. ප්‍රයෝග වනාහි "වෙනනසස ඛසස වාලා වෙබලා" ආදිය යි. ඒ ප්‍රයෝගයෙහි "වෙබලා" යන න්‍යාය 'න' අක්ෂරය, 'ත' අක්ෂරය, 'ව' අක්ෂරය ලෝප කරන්නාවූ බැවින් වර්ණලෝපනය නම්.

අත්ථානිකය න්‍යාය

ඛානුවෙන් පැවරීමට වාචනය කරන්නාවූ අවියෙන් අධික වූ අවියක් හා යෙදෙන්නාවූ න්‍යාය අත්ථානිකය න්‍යාය නම්. ප්‍රයෝග වනාහි "චන්යං චෙතිති වද්දුරේ" ආදිය යි. ඒ ප්‍රයෝගයෙහි "වද්දුරේ" යන න්‍යාය චයඛානුවෙන් ගති-යන පැවරීමට වාචනය කරන්නාවූ අවියෙන් ගතිදු-යන අධික අවියක් හා යෙදෙන්නාවූ බැවින් අත්ථානිකය න්‍යාය නම්.

to go to the sound

✓ pray + u + u
✓ mahi + u + u

55. විචල්ලාසනය (සය)

ලිංගදිය පෙරළන්නා වූ නය විචල්ලාසනය නම්. එ' විචල්ලාසනය ද, ලිංගවිචල්ලාසනය, විභාජනවිචල්ලාසනය, චංචාවිචල්ලාසනය, කාලවිචල්ලාසනය, ප්‍රසිද්ධවිචල්ලාසනය, අක්කරවිචල්ලාසනය වශයෙන් සැලකුණි වෙයි. එ' සය අනුරේ -

ලිංගවිචල්ලාසනය

ස්ත්‍රීලිංගය ප්‍රභූලිංගනාමයකලිංගවශයෙන්, ප්‍රභූලිංගය ස්ත්‍රීලිංගනාමයක ලිංගවශයෙන්, නාමයකලිංගය ස්ත්‍රීලිංගප්‍රභූලිංග වශයෙන් පෙරළන්නා වූ නය ලිංග විචල්ලාසනය නම්. ප්‍රයෝග වහන් "සිව්ප්‍රකාශනි අව්‍යාස" ආදිය යි. චේ ප්‍රයෝගයෙහි "ප්‍රකාශන" යන නය "ප්‍රකාශ" කියා කියනු ලැබෙන ප්‍රභූලිංගය නාමයකලිංග වශයෙන් පෙරළන්නා වූ බැවින් ලිංගවිචල්ලාසනය නම්.

විභාජන විචල්ලාසනය

ප්‍රථම විභාජනයදිස ද්විතීය විභාජනයදි වශයෙන් පෙරළන්නා වූ නය විභාජන විචල්ලාසනය නම්. ප්‍රයෝග වහන් "හෙති ලුදුවේ සිලසවං" ආදිය යි. චේ ප්‍රයෝගයෙහි "සිලසවං" යන නය සිලං කියා කියනු ලැබෙන ප්‍රථම විභාජනය සත්තවි විභාජනවශයෙන් පෙරළන්නා වූ බැවින් විභාජන විචල්ලාසනය නම්.

චංචාවිචල්ලාසනය

චිකච්චනය ඛ්‍යවච්චනවශයෙන් ඛ්‍යවච්චනය චිකච්චනවශයෙන් පෙරළන්නා වූ නය චංචාවිචල්ලාසනය නම්. ප්‍රයෝග වහන් "නරේණි අප්‍රභයොති" ආදිය යි. චේ ප්‍රයෝගයෙහි "නරේණි" යන නය නදි කියා කියනු ලැබෙන චිකච්චනය ඛ්‍යවච්චන වශයෙන් පෙරළන්නා වූ බැවින් චංචාවිචල්ලාසනය නම්.

ඛ්‍ය $\leftarrow$ නරේණි
නදි

කාල විචල්ලාසනය

ප්‍රකාශනපත්තකාලය අනිකාශනකාල වශයෙන්, අනිකාකාලය ප්‍රකාශනපත්තකාලයකාල වශයෙන්, අනාගත කාලය ප්‍රකාශනපත්තකාලික කාල වශයෙන් පෙරළන්නා වූ නය කාලවිචල්ලාසනය නම්. ප්‍රයෝග වහන් "ඉබ්බසසනි යාපෙසසනි" ආදිය යි. චේ ප්‍රයෝගයෙහි යාපෙසසනි යන නය යාපෙති කියා කියනු ලැබෙන ප්‍රකාශනපත්ත කාලය අනාගත කාල වශයෙන් පෙරළන්නා වූ බැවින් කාලවිචල්ලාසනය නම්.

